

Według dokumentów Kościoła podstawowym problemem formacji kapłańskiej jest problem natury, tożsamości kapłańskiej. Od zrozumienia tego, kim kapłan jest, jaka jest jego misja zależy cała formacja kapłańska. Jan Paweł II w *Pastores dabo vobis* stwierdza: „Poznanie natury i misji kapłaństwa służebnego jest niezbędnym warunkiem, a jednocześnie bezpiecznym przewodnikiem i decydującym bodźcem do rozwoju duszpasterskiej działalności Kościoła, zmierzającej do budzenia i rozeznania powołań kapłańskich oraz formacji kandydatów do posługi kapłańskiej... Tożsamość ta jest podstawą właściwej formacji w okresie przygotowania do kapłaństwa, a następnie w ciągu całego życia kapłańskiego” (PDV 11).

Tożsamość kapłańska, jak podkreśla się zaś we wstępie do *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis* (RFIS, Wstęp 3), jest fundamentem duchowości i wszelkiej formacji kapłańskiej, której celem jest formowanie autentycznych kapłanów.

Niezrozumienie tożsamości kapłańskiej lub błędne jej interpretowanie niesie z sobą poważne skutki dla samego kapłaństwa. Tak o tym kryzysie pisze papież: „Kryzys ten... zrodził się bezpośrednio po Soborze. Jego źródłem było błędne, niekiedy świadomie tendencyjne interpretowanie nauki Magisterium soborowego. Tu niewątpliwie należy szukać przyczyny wielkich strat poniesionych wówczas przez Kościół, szczególnie dotkliwych w dziedzinie posługi pasterskiej i powołań kapłańskich zwłaszcza misyjnych” (PDV 11).

Dlatego dokumenty Kościoła akcentują mocno potrzebę pełnej formacji kapłańskiej zawierającej formację duchową, intelektualną, pastoralną i ludzką. W świetle tych dokumentów po Soborze Watykańskim II autor rozprawy analizuje formację kapłańską w Archidiecezji Lwowskiej obrządku łacińskiego. Prezentowana dysertacja składa się z trzech rozdziałów.

Rozdział pierwszy (Główne dane historyczne Archidiecezji Lwowskiej i jej życia pastoralnego) przedstawia historię i obraz socjalno - kulturowy Diecezji Lwowskiej, życie religijne oraz dzieje Archidiecezjalnego Seminarium Duchownego we Lwowie aż do roku 1995. Autor pracy zwraca przy tym uwagę na kwestię formacji duchowieństwa, na formację filozoficzno - teologiczną, duchową oraz permanentną. Ponadto autor w sposób ogólny przedstawia formację kapłańską w okresie komunizmu oraz formację kapłańską w Archidiecezji Lwowskiej po jego upadku. Zwraca uwagę zasadniczo na dane statystyczne diecezji, np. liczbę kleryków w Seminarium.

Rozdział drugi (Wypowiedzi Magisterium odnośnie wymogów formacji kapłańskiej) w sposób poprawny, w oparciu o dokumenty soborowe oraz Stolicy Apostolskiej przedstawia duchowość kapłańską, a przede wszystkim formację. Najpierw autor omawia formację intelektualną (par. 1), w tym także formację doktrynalną, strukturę studiów, metodologię nauk teologicznych oraz formację filozoficzną. Następnie prezentuje formację pastoralną (par. 2), duchową (par. 3), jej podstawy chrystologiczne, istotę tożsamości kapłana. Z kolei autor podaje istotne cechy formacji kapłańskiej (par. 4), zwracając uwagę na godność kapłańską, posłuszeństwo, ubóstwo i celibat; omawia środki formacji duchowej, jak

modlitwa, Eucharystia, pokuta (par. 5), kult Matki Bożej (par. 6), kierownictwo duchowe (par. 7), rok przygotowawczy (par. 8) i motywacje formacji permanentnej (par. 9). Rozdział drugi stanowi integralną całość i pod względem treści nie budzi zastrzeżeń. Jest to doktrynalny rozdział rozprawy.

Rozdział trzeci dysertacji (Formacja kapłańska w aktualnych realiach Archidiecezji Lwowskiej) przybliży czytelnikowi formację kandydatów do kapłaństwa roku propedeutycznego. Chodzi tu głównie o przekaz doktryny chrześcijańskiej, uwzględnienie środowiska duchowego, formację dojrzałości chrześcijańskiej i dojrzałości kapłańskiej (par. 1). W paragrafie drugim autor prezentuje formację teologiczną. Następnie omawia różne aspekty formacji duchowej (kierownictwo duchowe, ciszę wewnętrzną, modlitwę, medytację, liturgię godzin, życie sakramentalne, liturgiczne, Eucharystię, naśladowanie Chrystusa, nawrócenie, sakrament pokuty, rachunek sumienia, ducha ewangelizacji, wychowanie do czystości, posłuszeństwa i ubóstwa) - (par. 3). Kolejne paragrafy (4-6) dotyczą porządku seminaryjnego, roli Matki Bożej w życiu kapłana, znaczenia formacji stałej (autoformacja, formy i środki formacji stałej). Rozdział ten cechuje solidność przeprowadzonych analiz.

W zakończeniu autor m.in. akcentuje potrzebę kształcenia interdyscyplinarnego mając na uwadze główny cel - świętość kapłana. Autor nie pomija przy tym znaczenia dialogu pod kątem ekumenizmu i postawy otwartej na potrzeby współczesnego człowieka.

Podsumowując powyższe wywody należy stwierdzić, że książka ks. M. Mokrzyckiego to solidna oparta na wszechstronnej kwerendzie monografia wypełniająca jedną z dotkliwych luk w dziejach duchowości lwowskiego Kościoła, wzbogacająca naszą wiedzę o mało znanej formacji kapłańskiej w okresie komunizmu i obecnie. Autor przyczynił się nie tylko do wypełnienia „białej plamy” w duchowości czasów komunistycznych na Ukrainie, ale także ze względów merytorycznych i metodologicznych poszerzył zakres narzędzi badawczych na nauczanie Kościoła soborowego i posoborowego. Praca ta, świadcząca o rzetelności i znajomości warsztatu teologicznego przez autora, jest równocześnie ważkim przyczynkiem do historii duchowości lwowskiego Kościoła.

*Ks. Stanisław Urbański*

**Ks. Waldemar Robert Maćko, Il carisma dell celibato dei laici e la sua incidenza nella loro vocazione alla santità, Varsaviae 1996, ss. 265.**

W urzędowym nauczaniu Kościoła, wielokrotnie na przestrzeni ostatnich dziesięcioleci, powracano do tematu duchowości świeckich. W wielu dokumentach przedstawiano i analizowano tę problematykę. Należy w tym miejscu w sposób szczególny przypomnieć prace przygotowujące synod biskupów w 1987 roku, w czasie którego rozważano zagadnienie powołania i misji ludzi świeckich dwadzieścia lat po Soborze Watykańskim II. Te dyskusje synodalne dotyczące zadań jakie mają wypełniać świeccy we współczesnym świecie znalazły swoje znaczące podsumowanie w Adhortacji apostołskiej *Christifideles laici* Jana Pawła II.